

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ՔԱՅՆՈՐԳԱՐԱՆՔԻՆ

Պարսկաստանի համար տարեշրջանը 5 ֆր. կամ 2 րբլ. ևս. թղթգրով.
Աւելի ամեն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգելուած է,
չէ, ամբողջ 10 րբլ. շրջանի (94 օգոստոս.—95 մայիս) բաժնորդագինն
է 20 ֆր. կանխիկ: Կարելի է նաեւ բաժնորդագրուիլ քանի ամսի
համար՝ ալ որ ուզուի, ամեն մէկ ամսականը 2½ ֆր. հաշուելով և
1895 մայիս ամսէն անդին չանցնելու պայմանով:
Նամակ և ծրար պէտք է զրկել հետեւեալ հասցէով. M. POR-
TUKALIAN, rédacteur du journal Arménia. MARSEILLE (France)

Ժ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 82

1895 ՄԱՅԻՍ 18
1895 ՄԱՅԻՍ 6 (Հ.Յ.)

ՇԱՐԱՊ

Կը հրատարակուի Ք. և Շ. Թ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ
մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները:
Պարտաւոր չէ վերագրաձունէլ չհրատարակուած ձեռագիրները:
Մանուցումներ կը դուռնուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Մանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդիւ կարծէ. 1 գլխագիրը 2
սանդիւ:

Les annonces en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la
Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

ԲԱՅՈՒԱԾ Է
ԲԱԺՆՈՐԳԱՐԱՆՔԻՆ
“ԱՐՄԵՆԻԱ”
ԺԱ
ՏԱՐԵՇՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱՐ
(1895 ՕԳՈՍՏՈՍ — 96 ՄԱՅԻՍ)

Արմենիան կը հրատարակուի ա-
ռաւելայ 11 րբլ. տարեշրջանին մէջ միւս-
նոյն ուղղութեամբ և շաբաթն երկու
անգամ, չորեքշաբթի և շաբաթ օրե-
րը:

11 րբլ. ամբողջ շրջանի (1895 օգոս-
տոս — 96 մայիս ն. Տ.) բաժնորդա-
գինն է:

Պարսկաստանի համար 5 ֆրանգ
(կամ 2 րբլ. ևս. օգոստոսի թղթագրով):
Եւրոպայի և այլ տեղերի համար
ուր այս լրագրի մուտքն արգելուած
չէ, 20 ֆրանգ:

Անոնց համար որոնք 11 րբլ. շրջա-
նի սկզբէն (օգոստոս) մինչեւ վերջը
(1896 մայիս) չեն բաժնորդագրուիր,
ամսական բաժնորդագինն է 2½ ֆր.:
Քանի ամսի համար որ ուզուի, կարե-
լի է բաժնորդ գրուիլ 1896 մայիս
ամսէն անդին չանցնելու պայմանով:

Թէ՛ օգոստոսէն, թէ՛ սեպտեմբե-
րէն և թէ՛ հոկտեմբերէն մինչեւ 11 րբլ.
շրջանի վերջը բաժնորդագրուողները
հաւատարապէս կը պարտին վճարել
20 ֆրանգ:

Կը խնդրուի որ շրջանի սկզբէն
բաժնորդագրուիլ ցանկացողները
փութան ժամ առաջ խմբուիլ մեզ
որովհետեւ մենք արձանագրուած
բաժնորդներին թուէն շատ քիչ աւելի
կը տպենք և ուշացողները կը զըր-
կուին ամբողջ շրջանին բաժնորդ լինե-
լու առաւելութիւններէն:

Անոնք որ 95 օգոստոսի սկզբէն
մինչեւ 96 մայիսի վերջը կուզեն բաժ-
նորդագրուիլ, բայց չեն կարող մէկ
անգամէն վճարել ամբողջ շրջանի բաժ-
նորդագին 20 ֆրանգը, կարող են
մաս առ մաս (4 ամսէ և ամիս տաս-
նական ֆրանգ, կամ 2 ամսէ 2 ամիս
հինգական ֆրանգ և կամ ամսէ ամիս
2½ ֆր.) զրկել կանխիկ և երբ ի-
րենց ամբողջ զրկածի գումարը կը
հասնի 20 ֆրանգի, փութանակ ութ

ամսի՝ ամբողջ շրջանին համար բաժ-
նորդ կը համարուին և իրաւունք կու-
նենան մինչեւ 1896 մայիսի վերջ
թերթ ստանալու:

Անոնց որոնք մէկ տարին մէջ
մաս առ մաս 20 ֆրանգ լրագրի
բաժնորդագին վճարելու կարողու-
թիւն չունին, այս տարի բացառա-
բար, «Արմենիա»-ին 11 րբլ. շրջանը
մտնելուն առթով, այդ շրջանի բո-
լոր թիւերը կը զրկենք 10 ֆրանգով,
հետեւեալ պայմաններով:

Ա. Պէտք է որ իրենց թերթ զըր-
կուի 20 ֆրանգ վճարող մի բաժնոր-
դի ծրարին մէջ գրուելով և ոչ թէ
ուղղակի իրենց անունով:

Բ. Եթէ կանխիկ 10 ֆրանգ մէ-
կէն կամ հնդական ֆրանգ զրկելու
չեն կարող, կրնան մինչեւ անգամ
մէկ մէկ ֆրանգ զրկել ամսէ ամիս.
միայն թէ երբ բաժնորդագին վճարը
լրացած ժամանակ յաջորդ ամիսներ
կամ ամսի բաժնորդագինը մեզ հա-
սած չլինի, չենք խոստանար շարու-
հակել զրկել իրենց թերթ:

Տասնութեկերորդ շրջանի առաջին
թիւը պիտի հրատարակուի 1895 օ-
գոստոս 3ի (22 յուլիս) շաբաթ օր:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՔՅՅԻՅ յանձնաժողովը. — Բարեկոր-
գումների ծրագիրը. — Մեր կացարքին
ևս մեր պարս. — Քրիստոնեայների եւ
մանկեւոսականների իրար գարնայը. —
Հայերի ի Պարսկաստան. — Հայերի
թիւերը. — Նամակ Ամերիկայի Միա-
ցեալ-Նահանգներէն (Կիւ Եսթ). — Ըմ-
կեղեցիք (ստանալով). — Կարօտ հայ
ուսանողներն ի Փարիզ եւ Ազգային Ու-
սումական Խորհուրդը. — Արմենիայի
պատասխաններ. — Թիւրքիական լուրեր.
— Արտասանման լուրեր. — Մանու-
ցումներ. — Բանասրահան (Սրոյան
վոյլստա):

ՔՆՆԻՉ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

Անգլիացի, ֆրանսացի եւ ուրիշ պա-
տուիրականները մայիս 5ին մեկնած են
Մուշէն և իրենց ետեւէն գնացած
են նաեւ թիւրք պատուիրականները:
Սասունի ամբողջ գաւառը պարտեր
են ուր բազմաթիւ զիւղեր տեսնել են
աւերակ դարձած: Երբ հասնել են
Կէլիէ կիւզան, տեսնել են որ բնակիչ-
ները ամենագէշ խրճիթների մէջ ա-

պաստանած են. 120 տուններ մօտիկ
դարձած էին: Պատուիրականներն ստու-
գած են Կէլիէ Կուզանի մէջ թէ բազ-
մաթիւ հայերի զիւղներ խորունկ փո-
սերի մէջ ձգուած լինելու պատճառ-
թիւները ճիշդ են:

ԲԱՐԵՆՈՐԳՈՒՄՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

Նախորդ թիւով փութացած էինք
հրատարակել անգլիական աղբիւրէ
հեռագրուած մի տեղեկութիւն թէ
բարենորոգումներ ծրագրուել են Երեք-
շաբթի օր մատուցուած է Սուլթանին
«Աժանահաւա» ալ ֆրանսական լրա-
գիրներին հաղորդած է հետեւեալը.

«Անցած շաբաթ օր (միս. 11), կէ-
սօրէն յետոյ ժամը 4ին, Ֆրանսայի,
Անգլիայի և Ռուսիայի առաջին քա-
ղաքացիական պէյի ներկայացու-
ցին Հայաստանի համար բարենորո-
գումների մի ծրագիր որ կը պարու-
նակէ ընդհանուր ներդրութիւն քա-
ղաքական յանցաւորներին, բարենո-
րոգումների գործադրութեանը և գա-
տարանների ու երեւոյթի վարչու-
թեանը վրայ հսկելու համար մի բարձ-
րաստիճան պատուիրակի նշանակուիլը

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՍԹՈՅԱՆ ՎՈՅՎՈՏԱ

Մակեդոնացիների կեանքին

(Շար. Տիպ րոսին)

Օր մը Հասան Սթոյանի տունն եկաւ
և ալ առանց դարձուածքի, արտ մը գնե-
լու խօսք բացաւ: Ասիկա կըլար 2 վեդ-
քոյի մահէն երեք ամիս վերջը:

— Սթոյան պէ, ըսաւ Հասան, դու
գիտես որ հիմա ալ դրացի ենք արտե-
րով: Զանոնք հաւատարեցունելու համար
կտոր մը արտ պէտք է ինձի քուկիննե-
րէջէ: Այիտի տաս ինձի անշուշտ, ստա-
կը կուտամ:

— Ինձի ալ պէտք է, Հասան աղա,
պատասխանեց Սթոյան:

— 2½ ամա: դու աղէկ գէշ պիտի
ծախես ինձի արտ մը, եթէ կուզես որ
բարեկամ ըլլամք. ապա թէ ոչ, մտածէ՛,
ըսաւ Հասան աւելի լրջութեամբ և դէմ-
քը սկսաւ ուրիշ կերպ ցուցնել:

— Դու զօրաւոր ես, աղա, պատաս-

է վերջապէս քրիստոնեայ բազմաթիւ
պաշտօնեայների նշանակուիլը:

— Անգլիական աղբիւրէ հետե-
ւեալ տեղեկութիւնները հաղորդուած
են ծրագրի մասին:

«Ծրագրուել գաղտնի պահուած է.
սակայն յայտնի է որ թիւրքիայի մէջ
արդէն գոյութիւն ունեցող օրէնքնե-
րին և կանոններին վրայ հիմնուած է:
Չեռնհաս կառավարիչներ պէտք է
նշանակուին. անոնց մէկ երրորդը
քրիստոնեայ պէտք է լինի: Նշանա-
կուած կառավարիչներին դէմ տէրու-
թիւնները վեոյոյի (մերժել) իրաւունք
պիտի ունենան: Մի բարձրաստիճան
պատուիրակ պիտի նշանակուի բարե-
նորոգումների գործադրութեանը
հսկելու համար. այդ պատուիրակի Եւ-
րոպացի պիտի լինի և երեք մեծ պե-
տութիւնների հաւանութեամբ պիտի
նշանակուի:

«Այդ ծրագրի համեմատ, մահմե-
տականներէ և թիւրքապատակ քրիս-
տոնեայներէ բաղկացած մի յանձնա-
ժողով ալ պիտի նշանակուի հայաբնակ
նահանգների վարչութեանը հսկելու
պաշտօնով: Ոստիկանութիւնը պիտի
կազմուի մահմետականներէ և քրիս-
տոնեայներէ. դատարանական կատա-

խանեց Սթոյան. յափտակէ՛ ինչ որ կու-
զես. բայց անակի դիւրութեամբ բան մը
չպիտի առնես ձեռքէս:

Հասան զայրացած այս իրեն համար
բաւական սուր պատասխանէն, առանց
միտ բարով ըսելու ելաւ գնաց: Բանի
մը օր վերջը, Սթոյան իր արտի մէջ
Հասանին մշակը գտաւ. Բաթնի թիւնը,
վոնտեց մշակը արտէն և Հասանին գնաց
կրկին ըսելու որ արտը հարկաւոր է ի-
րեն ու շտաբ զայն: Փոխանակ պատաս-
խանի, Հասան անոր վրայ նետուեցաւ որ
հալածէ: Սթոյանի աչիւր մթնցան.
փոխանակ վախճալով վախճելու, անգէն
ձեռքով կուռելու պատրաստուեցաւ:
Կտրիճ էր նա և մէկէն բռնելով գետին
տապալեց Հասանը, յափտակեց անոր
եարաղանը և գիւղին մէջտեղ անոր կո-
ղը մտեց: Աւ գնեք իր տիրոջը վերա-
դարձաւ հոս:

Այդ օրէն, Սթոյան աներեւութացաւ
և լեռը խալտուաւ եղաւ: Գիւղը աղա-
տուեցաւ իր թշնամիէն:

Կառավարութիւնն այս սպանութեան
լուրն առնելուն պէս, մէկէն քաղաքա-
պահ զօրք զրկեց որ մարդասպանը բռնեն.
բայց տեղ մը չգտան զայն: Բանի մը
գիւղացի բռնեցին, բանտարկեցին և գա-
նոնք կը շարադրէին որ յայտնեն Սթոյա-
նին թաքստոցը և խոստովանին թէ ամ-

ընդ բարենորոգումներ և նոր հաս-
տատութիւններ պիտի լինին : Սասուն
գաւառի բնակիչները ունեցած կո-
րուստներին փոխարէն դրամ պիտի
տրուի իրենց : Քիւրտները զինաթափ
պիտի լինին :

— Կ.պօլսէն հեռագրած են մայիս
15ին Փրանսական լրագիրներին հե-
տեւալը :

Պետութիւնները ծրագրեր կա-
ռաւարկէ հայաբնակ նահանգներին
մէջ տուրքերի հաւաքման գործը
յանձնել միաւորներին կամ գիւղա-
խմբապետներին. ստանք պատասխա-
նատու պիտի լինին տուրքերի հա-
ւաքման գործի լաւ կարգադրութեա-
նը համար : Գիւղախմբերը պատաս-
խանատու պիտի լինին իրենց տուր-
քերի ամբողջ գումարին համար որ
հաւաքելու գործը պիտի յանձնուի
գիւղախմբերին կառավարող ժո-
ղովներէն ընտրուած հաւաքիչներին :
Զապտիկներ չպիտի գործածուին
հարկահանութեան համար :

«Ծրագիրը կառաւարկէ տասա-
նորդները և այլ տուրքերը վարձակա-
լութեան (միւլթէզիմ) տալու գորու-
թիւնը ջնջել : Գիւղախմբապետներն
իրաւունք պիտի ունենան տեղական
վարչութեան պետքերին համար հարկ
եղած գումարը վար զնել հաւաքուած
տուրքերէն : Ծրագրին մէջ ոչ մի
յօդուած չկայ այդ բարենորոգումներ
մեծ պետութիւններին ձեռքով գոր-
ծադրուելու մասին : Այսու ամենայ
նիւ կը հաւատան թէ տէրութիւն
ները կը խորհին պաշտօն տալ իրենց
հիւպատոսները որ բարենորոգումնե-
րի գործադրութեան մասին տեղեկա-
ղիւններ զրկեն իրենց և հիւպատոս
չգտնուած կեդրոնատեղիներ ալ հիւ-
պատոսութիւններ հաստատուին :

— Անգլիայի Հանրային Խորհրդա-
րանի մայիս 14ին նստին մէջ, արտա-
քին գործերի նախարարութեան օգ-
նական Սըր Է. Կրէյ ըսաւ թէ Կ.պօլ-
սի անգլիական, Փրանսական և ռուսա-

կան ղեկավարները՝ հայաբնակ նա-
հանգների կառավարութեանը մէջ
մտցունելը բարենորոգումների առա-
ջարկները ներկայացուցին Բ. Դրան-
բայց դեռ չէ կարող ըսել թէ ո՞ր ժա-
մանակ պիտի կրնայ ժողովին հաղոր-
դել այդ առաջարկների ի՞նչ լինելը :

ՄԵՐ ԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ ՆԻ ՄԵՐ ՊԱՐՏՔ

Ռումէններն եւս երբեք առիթ
չեն փախցունել իրաւունք տալու
Հայոց յեղափոխական շարժմանը
և կը յաւելուն արդար զայրութիւն թէ
«թրքական բարբարոսութեանց ծայ-
րահեղութիւնը» կրնայ ենթադրուիլ
թէ մասամբ մը յառաջ եկած են Պեռ-
լինի դաշնագրի ճարգ յօդուածն ստո-
րագրող Պետութեանց անարդարա-
նալի անհոգութենէն, որոյ շարունա-
կութիւնն կարող է այսուհետեւ առա-
ւել եւս ահաւելի տեսարաններ բանալ
մարդկութեան աչաց առաջ Հայաս-
տանի մէջ, ուր Հայ ժողովուրդն 16.17
երկար տարիներ ամենայն խոհեմու-
թեամբ սպասեց, համբերելով ամեն
կերպ անտանելի բռնութեանց և ա-
նիրաւութեանց և ի վերջոյ երբ բա-
զում փորձերով համոզուեցան որ օ-
տարներէն իրենց յոյս չկայ, սկսան
իրենք իրենց գլխուն ճարը տանելը :

Ռումէն լրագիրներն ալ այս միջո-
ցին սկսած են աւելի յաճախ գրել
Հայկական խնդրոյն վրայ. «Ռանիէն-
սուլ» լրագիրն «Սոսկալի կոտորած ի
Հայաստան» վերնագրոյ ներքեւ գրեց,
թէ՛ անգլիական լրագիրներէն և թէ՛
ուրիշ վստահելի աղբիւրներէ քաղե-
լով կոտորածները թիւն 8.10,000 կը
ցուցնէ և ի միջի այլոց խորհրդածո-
րէն կը գրէ. «Թուրք կառավարու-
թիւնը տեսնելով որ Եւրոպոյ առաջ-
նակարգ Պետութիւնքն այժմ՝ զբա-
ղնալ են Ճապոնա Չին պատերազմի
խնդրով, յարմար առիթ եկած կը
համարի, որով կը ջանայ զՀայոց իւր-

եանց բնիկ երկրէն դուրս քշել և ա-
նոնց կալուածներն մահմետականաց
թողուլ» :

Այս առթիւ կը յաւելու նաեւ թէ
«Հայաստան Ասիոյ ամենաբեղեցիկ և
ամենաբարեբեր երկիրն է իւր բազ-
մատեսակ օգտակարութեամբ, բուսակա-
նութեամբ և զանազան հանքային ջը-
րերով : Հայերն ալ շատ գեղեցիկ
զիւմազիւմ ունին և խիստ գործունեայ
ու անտեսագէտ են. նոյնպէս են և Հայ
կանայքն գեղեցիկ, վայելչակազմ և
փափկատեսիլ» :

Շատ անգամ գրուած է և կ'ար-
ժէ շարունակ գրել թէ մեր յոյսն օ-
տարաց վրայ չպէտք է կեդրոնա-
ցունենք. մեր Մայր-Հայրենիք պիտի
վերականգնի մեր ազգային ուժով,
կորովի գործունէութեամբ և միա-
համուռ շարժմամբ, օտարներն միայն
մարդասիրական և քրիստոնէական
եղբայրութենէ գրգռակրնան զիւրու-
թիւններ ընծայել մեզ, քան մեզ պէս
ըմբռնելով Հայոց ամենարդար տառն,
որոյ ի նպաստ համակրող համայն
քրիստոնէից երախտադարտ կը ճա-
նաչէ զինքն ամեն Հայ անհատ իսկ
Թրքաց խօթամիտ Սուլթանն օրչափ
աւելի գաղթականութեան ստիպե-
զՀայոց, այնչափ շուտով պիտի փութա-
ցունէ իւր կառավարութեան անկու-
մը :

Ուստի հրապարակաւ կոչում կը
նեմք այժմէն թէ՛ Մայր-Հայրենեաց
հողին վրայ ապրող և թէ՛ օտար կլի-
մայի տակ բնակող համայն Հայ զաւա-
կաց հայրենասիրութեան, խորհելու և
խորհրդակցելու, յօժարելու և պատ-
րաստ գտնուելու այս եղական և սրը-
բաղնալոյն առթիւն մէջ, ուր առանց
բացառութեան, ամենք ալ պարտա-
կան ենք լինիլ կատարեալ մարդասէր
և կատարելագոյն հայրենասէր, գլու-
նուիլ հաւատարիմ առ Եկեղեցին և
անձնուէր առ Ազգն վստահ զի ժամա-
նակն յղի է և արդէն երկանց մէջ մը-
տած. Ազգն ողջն է՝ կրօնականք և աշ-

խարհականք և թերեւս ամառն կա-
նայք եւս, առանց ամենախորք եր-
կնալի, կը պարտին երեւ ընդդէմ մեր
անգլին Եկեղեցւոյ և Ազգի դոյւթեան
թշնամոյն բռնաւոր թուրքին, եթէ
յիշուի որպէս կառկածներ կան, նա
յաջողի Քննիչ յանձնաժողովոյ ար-
դեանց եղբայրացութիւնն ապարդիւն
հանել :

Ներկայ ժամանակն ստուգիւ մեզ
կը յիշեցունէ յողկերտեան դարը
յորում փայլող հայրենասէր գիւցա-
ղանց յիշատակն փառօք ի փառս կը
տօնէ մեր հայաստանեայց Եկեղեցին
ամենայն տարի անմոռաց :

Յո՛ւշ լիցին այժմեան մեր կղերա-
կանաց Յովսէփ և Զեւորդ,

Յո՛ւշ լիցին և աշխարհականաց
Վարդան և Վահան :

ՌՕՄԱՆՅԻ ՆՈՐԱՅՐ

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅԻՆՆԵՐԻ ՆԻ

ՄԱՀՄԵՏԱԿԱՆՆԵՐԻ ԻՐԱՐ ԶԱՐԴՈՒՅԻԼ

Պէյրութէն կը հեռագրեն մայիս
15ին. «Պէյրութի ընդհանուր կառա-
վարիչը զօրքերով մեկնեցաւ ասկէ և
գնաց Սուր (Տուր) ուր քրիստոնէայ-
ներն և մահմետականները իրար հետ
զարնուել են : Դեռ ճիշդ տեղեկու-
թիւններ չեն առնուած թէ եղած ան-
կարգութիւնները ո՞րչափ նշանակաւ-
թիւն ունին» :

ՀՅՅԵՐ Ի ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Դաշրէփէն կը գրեն մեզ :

Այսօր, կիրակի, ապրիլ 16/28, տեղւոյս
Լիւաւա թաղի եկեղեցւոյն մէջ կատա-
րուեցաւ թուական հանգուցեալ
Հռիփսիմէ Տիկնով հոգեհանգիստը և
թուական եղբարց կառուցանելիք
կեդրոնական Ուսումնարանի հիմնա-
կութեան արարողութիւնը : Ներկայ
էր տեղւոյս Առաջնորդ Գեոր. Սուքիաս
Արքեպիսկոպոս, Բերդաթաղի և Լի-
ւաւա թաղի ուսումնարանների աշա-
կերտներն ու աշակերտահիւները, նաև
ժողովրդի խումբ բազմութիւն : Արա-
րողութիւնը շատ շքեղ եղաւ. Գեոր. Ա-
ռաջնորդը աղղու քարոզով մը բա-
ցատրեց այդ դպրոցի կարեւորութիւ-
նը և գովեստով յիշատակեց թուա-
նեան եղբարց բարեգործական նպա-
տակները և մասնաւորապէս ուսում-
նարաններ կառուցանելու համար ը-
րած ջանքն ու նիւթական զոհողու-
թիւնները, թէ՛ անցեալին և թէ՛ ներ-
կային մէջ : Արդարեւ տեղւոյս թէ՛
Բերդաթաղի և թէ՛ Լիւաւաի եկեղե-
ցիներին կից կառուցած են երկուսեւ
ուսումնարաններ իրենց ծախքով, ու-
րոնք բաւական շքեղ կերպով շինուած
են, և այժմ կառուցուելիք կեդրոնա-
կան վարժարանին էլ յատկացուցած
են մօտ 56 հազար թիւմէնի գումար
մը :

— Լուր կայ թէ տեղիս Առաջնորդ
Գեոր. Սուքիաս Արքեպիսկոպոս մայիս
ամսին մէջ պիտի գնայ Ռուսաստան իր
առողջութիւն դարմանելու և իրեն
պիտի փոխանորդէ Արթ. Յովսէփ Ծ-

բողջ գիւղը մեղապարտ է զայն բռնած
չլինելուն համար :

Սթոյանին երկրասարդ կինը առան-
ձին մնալով, թէ՛ Գարի և թէ՛ տունի
գործերովը կ'զբաղէր. ագիլէ գատ, պէտք
էր իր երկու փոքրիկ զաւակներին ալ նա-
յիւ որ ամեն բան կուգէին և դեռ բան
մը չէին հասկնար գօթաղբութենէ ու
չքաւորութենէ : Անոթի են, կուլան որ
իրենց կերակուր տան, կը մինչ զի չունին
զգեստ ու ծածկոց. աւելի բան չեն ու-
զեր : Իսկ խեղճ մայրը գիշեր ցերեկ կ'աշ-
խատի և ամենքին հասնիլ կը ջանայ :

Գ

Նրեք օր վերջը, հինաւուրց կաղնիի
մը շուքին տակ, աղբիւրի մը եզերքը,
ուրիշ պող ու յատակ ջուր մը կը բղխէր,
ոտքէն մինչեւ գլուխ զինուած երիտա-
սարդ գիւցազն մը կը հանգչէր միայնակ :
Սթոյանն էր նա : Ի՞նչմը լուրջ կերպա-
րանք մը առած էր և զուարթ երեւոյթի
նուրբ աւալ մը կը տեսնուէր վրան : Իբրեւ
թէ գոհ էր իր վիճակէ. շատ սուղ արժեք
ընտանեկան դժբաղդութիւնը, բայց կը
տեսնէր որ շատ աւելի սուղ վարձատ-
րուեցաւ ասոր համար : Կենթադէր թէ
նա որը գետին տապալած էր իր ձեռքով
և կտոր կտոր յօշոտած իր իսկ եաթաղա-
նով, կրնար օր մը գինք սպաննել որով

դժբաղդութիւնը աւելի մեծ պիտի լի-
նէր. իսկ հիմա, Աստուած օգնեց իրեն,
սպաննեց զայն և ամբողջ գիւղը վտան-
գաւոր թշնամիէ մը ազատեց : Կերէէր
որ գլխէն հաղարաւոր խորհուրդներ ու
ծրագրեր կ'անցնէին : Հիմա կը մտա-
ծէր թէ ի՞նչպէս տեսնուի անգամ մ'ալ
իր ամուսնի հետ որ անոր յանձնէ ամեն
ինչ, անգամ մ'ալ համբուրէ իր զաւակ-
ները, որոնց համար ամենին շատ կը
խորհէր : Ընկեր գտնէ և բնակի լեռնե-
րին մէջ, ուրիշ վախ աղբէ եղբայրները
հարստահարող բռնաւորներին : Այսպէս
անցուց այն օրը : Մթնցաւ և նա դեռ
անշարժ կը կենար, չէր կրնար վճռել որ
նախ ո՞րը կատարէ և ո՞ւր մեկնի : Դեռ
անգամ մ'ալ կ'ընդհատ տեսնուելու մտա-
ծումը բան մ'ընելու ազատ չէր թողուր
զինք : Իր երկու սիրուն զաւակներին վրայ
ունեցած անկեղծ սէրը ճշմարիտ ծնողա-
կան սէր էր և չէր կրնար հանգստանալ
մինչեւ որ անգամ մ'ալ տեսնէ զանոնք,
իսկ վտանգը մեծ էր :

Վերջապէս մէկէն մեծ շունչ մը քա-
չեց ու ըսաւ. «Այս գիշեր պիտի տես-
նուի վերջին անգամ ընտանեկան հետ.
Աստուած օգնական լինի ինձ : Այսու-
հետեւ ամեն տեղ վտանգաւոր է ինձ
համար» : Խաչակնքեց, ելաւ և գէպի
գիւղ շտկեց իր քայլեր :

Երկու ժամ վերջը ալ կը քալէր մթու-
թեան մէջ որ, իբրեւ Աստուած, օգնեց
իրեն բոլորովին անձանաչ մտնելու գիւ-
ղը և ճամբան շնորհակար կըլլալ Աստու-
ծէ որ նա ալ այդպէս օգնեց իրեն :
Կարծես նոյն իսկ Նախախնամութիւնը
կը պահպանէր իրեն : Կեցաւ Նիքոլա Սի-
րաքին տանը առջեւ, որ իր մտերմագոյն
ընկերն էր և որի հետ զուարթ կեանք
վարած էր : Ցանկին վրայէն ցատկեց ու
չիտակ գէպի Նիքոլայի անկողինը գնաց :
Նիքոլա Սիրաք նոյն օրի աշխատանքէն
յոգնած, ծանր քուն կը քաշէր : Սթո-
յան զգեստներէն բռնած քաշեց զայն
քանի մը անգամ որ արթնցնէ :

— Նիքոլա պէ՛, ելի՛ր, կաղաչեմ. Նիքոլա՛...

Նիքոլա տեղէն չերեւաց :

— Նիքոլա՛ արթնայի՛ր պէ՛ :

— Ը՛ր՛ը՛, միմոսց ու դարձեալ

լուց :

— Ելի՛ր պէ՛, Նիքոլա՛, գոչեց Սթոյան

քիչ մը աւելի բարձր. ես եկայ քեզի :

— Ա՛յ ես դուռն. դո՛ւն ես, Սթոյան...

ըսաւ զարմանօք ու ելաւ կանգնեցաւ :

(Շարունակելի)

Թրգմ. Գ. Թ.

վարդապետ Սարգսեան որ այժմ Սալ-
մաստ կը գտնուի :
— Կ.պօլսի մէջ հրատարակուող
պարսկերէն Ախարս լրագիրը թիւք
կառավարութեան թելադրուած ,
Պարսկերէն Հայերէն դէմ գրգռող
խիստ յօգուածներ կը հրատարակէ և
կարելի է ասել որ վերջերս Պարսիկ-
ները հակառակ աչքով կը նային Հա-
յերէն վրայ :

ՀԱՅԵՐԻ Ի ԹԻԻՐԻՔԻԱ

Բէրաի մէջ Լասան եղբայրներ
ծախքովը բացուելիք վարժարանին
չինութիւնը անցած տարի արդիւո՞ւն-
ւով կիսկատար մնացած էր. քաղաքա-
պետութիւնը առարկելը էր թէ վար-
ժարանին չէնքը ներկայացուած ծը-
րագրէն աւելի ընդարձակ բռնուած
է :

Այժմ Պատրիարքարանի դիմում
ներին վրայ, Սուլթանի կողմէն մի ի-
րատէ ելած է որ կարծուի այդ վար-
ժարանի չինութիւնը : Հետեւապէս
աշխատութիւններն սկսուած են և կը
յուսացուի որ մինչև երկու ամիս ա-
ւարտին :

— Ամեն Ս. Պատրիարքի յանձ-
նարարութեան համեմատ, Ուսումնա-
կան Խորհուրդը ապրիլ 26/8 մայիսի
նստին մէջ ուղղորդութեան առած է
ոռնահայ մանկավարժ Տիրար Սեդրաք
Մանդինեանի քանանայ յօրեկանի
կարգադիր մասնախմբի մէկ գրու-
թիւնը որով յայտնելով թէ յօրեկա-
նի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ յա-
ռաջիկայ մայիս 21/2 յունիսին, հրաւէր
կուղղէր մասնակցելու սոյն կրթական
հանդէսին : Խորհուրդը յարմար տե-
սել է նշանակուած օրը հեռագրով
իւր խնդակցութիւն յայտնել յօրե-
կանին :

— Կ.պօլսի Դպրոցատէր Տիկնանց
ընկերութիւնը ապրիլ 23/5 մայիսին ի
նպատու իրեն կազմակերպուած նուա-
զահանդէսէն 200 ոսկիէ (2600 ֆր.)
աւելի հասցիք ունեցել է :

— Կ.պօլսի Հայերէն մէջ գովելի
ջանքեր կը տեսնուին օգնելու համար
Սամաթիայի հրդեհէն վնասուած դժ-
բաղդներին : Նպատաւատոյց յանձ-
նախմբի հրատարակած նպատաների
ցուցակէն կերելի որ ապրիլ 18/30էն
մինչև ապրիլ 23/5 մայիս 29,643 զը-
րուշ և 30 փարա հասած է իրեն : Ա-
սոնց մէջէն 10,000 զրուշ նուիրած են
Թ. և Մ. Խայեան եղբայրները, 4,200
զրուշ Ֆէնիքս Լընտըն ապահովա-
գրական ընկերութիւնը, 1000 զը-
շիւնիօն ապահովագրական ընկերու-
թիւնը, 10 օսմ. ոսկի Տիկին Մարիամ
Թ. Խորասանեան, 10 օսմ. ոսկի Հա-
մապատկ Պալլարեան և այլն և այլն :

Սուլթանն ալ 1000 օսմ. ոսկի
(23,000 ֆր.) զրկել է. նաեւ 27 ոչ-
խար և 400 հաց :

Ոսկերիչներէ Էսնաֆն ալ իրենց
մէջ հանգանակութիւններ անելով
կօդեն իրենց արհեստակից դժբաղդ-
ներին :

Սամաթիայի նպատաւատոյց Եսնա-
նախմբէն զատ՝ որին կը նախագահէ

Գեր. Տ. Հմայեակ եպիսկոպոս, Ամեն.
Ս. Պատրիարք Հօր նախագահու-
թեամբ մի յանձնաժողով ալ կազ-
մուած է որ կը բաղկանայ Աբիկ Ուն-
ճեան, Միքայէլ Յակոբեան և Միքը-
տիչ Մանուկեան էֆէնտիներէն : Այս
յանձնաժողով մէկ քանի օրի մէջ
400 ոսկիի չափ հաւաքել է որմէ 100
ոսկին նուիրել է Ունճեան Աբիկ է-
ֆէնտին և 100 ոսկին Կիւպէնկեան
Տեարք :

— Եֆէնտի Ամեն. Տ. Անթիմոս
Պատրիարքը ապրիլ 30/12 մայիսի
կիրակի օր պատարագ մատուցանե-
լով Պալլադի եկեղեցիին մէջ, եպիսկո-
պոսութեան աստիճան տուաւ իր փո-
խանորդ Տ. Եւրփատիոսին : Նորին Ա.
մեծապատուութեան հրաւէրին համե-
մատ, մեր Պատրիարքական փոխա-
նորդ Գեր. Գաբրիէլ Թ. Վ. Ճէվա-
հրեան, Կրօնական Ժողովին քար-
տուղար Տ. Խորէն Ա. Գահանայ փէհ-
լիվանեան և Պատրիարքարանի գոր-
ծակատար Ա. Յրէնկեան էֆէնտին
Պալլադի եկեղեցին երթալով, ներ-
կայ դռնուեցան այդ արարողութեան.
որի աւարտումէն յետոյ հրաւիրուե-
ցան եկեղեցիին Խորհրդարանը ուր Տ.
Անթիմոս Ս. Պատրիարքը տեղեկու-
թիւն հարցնելով Տ. Մատթէոս պատ-
րիարքի առողջական վիճակին վրայ,
գոհութեամբ իմացաւ թէ ապաքինած
է : Տ. Գաբրիէլ վարդապետ այցելեց
նաեւ Եֆէնտի հիւանդանոցը ուր յատ-
կապէս սեղանի հրաւիրուեցաւ Մեկ-
նաժ ժամանակ իր չնորհակալութիւն-
ներ յայտնեց Հայոց պատրիարքա-
րանի ներկայացուցիչներին եղած այս
սիրալիր ընդունելութիւններին հա-
մար :

Ն Ա Մ Ա Կ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻԱՅՆԱԼ ՆԱՀԱՆՆԵՐԷՆ

Նիւ Եորք, 3 մայիս 1895

Վերջին քանի մը տարիներու մէջ
մի քանի անգամ տարբեր անձանց
կողմանէ տարբեր փորձեր եղան Ամե-
րիկացի Հայոց մէջ ընդհանուր միու-
թիւն մը կազմելու և կեդրոն մը հաս-
տատելու համար, իւրաքանչիւրն իրեն
նպատակ ունենալով որ այդ կեդրոնին
գլուխը ի նքը անցնի և ինի Ամենայն
Հայոց Ժողովրդապետ մը : Նոյն իսկ
ներկայ ժամանակին մէջ երկու մը-
ցակից շարժումներ եղած են սոյն դա-
ղափարի իրագործման համար :

Որպէս զի Հայ հասարակութեան
համակրութիւնը դողնալու յաջողին,
ասոնք կը փոստաբանեն թէ ազգին
ներկայ վիճակին դարման մը մատու-
ցանելու համար անհրաժեշտ է որ Հա-
յերը ընդհանուր միութիւն մը, կեդ-
րոն և խոշոր թոշակ ստացող առաջ-
նորդ մը ունենան : Սոքա կուզեն
զՀայոց քակել արդէն զայնութիւն ունե-
ցող ընդհանրական մեծ միութենէն,
մեծ կեդրոնէն և մեծ առաջնորդէն
որպէս զի կազմեն այնպիսի նորեկուկ
միութիւն մը և կեդրոն մը որ իրենք
առաջնորդ լինին :

Եթէ մենք ամեն հովիւն շարժինք,
ամեն քարոզիչներու հետեւինք, ամեն

խաբեբաներու հաւատանք և այն-
քան կարճամտ լինինք որ ամեն
«միութիւն», «կեդրոն», «ազատու-
թիւն» և այլ նմանօրինակ սիրելի բա-
ռեր արտասանող մարդիկը անկեղծ
բարեկամներ ճանչենք և իրենց անձ-
նական շահախնդրութեան նկատում.
ներ ունենալը չտեսնենք, ինչ աշխա-
տութիւններ ալ որ թափենք այդ
կեղծ առաջնորդներու սխալ ճամբա-
ներուն մէջը, բնաւ չենք կրնար հայ-
կապան դատին օգուտ մը ունենալ :
Այնքան ատեն որ հայկական ուղին
թողլով նորեկուկ ուղիներու մէջ կ'ըն-
թանաք, գիտնալու ենք որ մեր ազ-
գին համար չէ՞ թէ միայն օգուտ չենք
կրնար ունենալ, այլ մինչև իսկ անոր
ֆլուս կը հասցնենք. ինչու որ, ինչպէս
մեր հօտապետը կըսէ, «Որ ոչ Ժողովէ
ընդ իս ցրուէ» : Լաւագոյն է բնաւ
բան մը չընել, քան թէ ընել բան մը
որ աղէկ չէ :

Պէտք է զօրեղապէս շեշտել թէ
այդպիսի նորեկուկ միութեանց ու
կեդրոններու պէտք չունինք : Արդէն
հայ ազգը մեծ և սուրբ միութիւն մը
ունի և մեծ կեդրոն մը ունի, և ինչ-
պէս որ Ամեն Տ. Մատթէոս Սրբազան
Պատրիարք Հայրը իւր առ Մարտէյ-
ի հայ գաղթականութիւնն ուղղած
գրութեան մէջ կըսէ, «Անոր առաքե-
լական Ս. Եկեղեցին մեր միութեան
կեդրոնն է» (տե՛ս Արմէնիա Ժ տա-
րի, թիւ 74) և հայ ազգը ունի նաեւ
Աստուածընտիր մեծ առաջնորդ մը
որ է մեր վեհափառ Կաթողիկոսն Եւ-
ստինք մեր ներքին ամենամեծ ոյժերն
են : Անոնք որ մեր այս ընդհանրա-
կան միութենէն ու կեդրոնէն և ա-
ռաջնորդէն դուրս ընդհանրական
միութիւն, կեդրոն և առաջնորդ
ունենալ կը քարոզեն, արդէն դուրս
են մեր միութենէն և իրենց նպատա-
կը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ եղածը քա-
կել ու կործանել :

Անոնք որ մեր ունեցած միութիւ-
նը, կեդրոնն ու առաջնորդն արհա-
մարհելով կուզեն նոր միութիւն ու
նոր կեդրոն հաստատել և իրենք մէկ
մէկ առաջնորդներ լինել, անոնք չեն
կրնար հայութեան շահուցը բարեկամ
եղած լինել : Անոնք Ժողովողներ չեն,
այլ ցրուողներ :

Ուրեմն, Հայեր, «Չգոյշ կացէք ի
խմբոյ անտի Սաղուկեցոց և փարի-
սեցոց» :

ԱՊԱՀ

ԻՄ ԵՐԳԵԼԻԲԸ

Օն անգը Մուսա՛, մօտեցի՛ր ինձի,
իմ սէր երգելու կարօտ եմ քեզի.
Ե՛կ դու նորոգել դարձեալ իմ քնար,
Նորոգել նորա զվարդ ու բուրդ բար.
Ե՛կ, քո մատերով նազելի փափուկ
Հնչեցուր դարձեալ մեղմով կամա-
ցուկ,
Հնչեցու՛ր լարը քնարիս քնքայ,
Երգէ՛, երգիլ տուր ինձ երգերանուշ...
Օն երգենք, Մուսա, օն երգենք զսէր.
Երբ որ հաճեցաւ ստեղծել մեզ Տէր,

Մեր կուրծքին տակը սիրտ մը չէր ու,
«Սիրելի» մարդկանց պատուէր չը-
տուաւ... :

Այո՛, դարձեալ քեզ, Մուսա՛, կը
կանչեմ,
Բայց չբարկանաս, ո՛հ չատ կաղաչիմ,
Չեմ ուզեր այսօր քեզի հետ մէկտեղ
Երգել հարս, աղջիկ, ո՛չ ալ նոցա գեղ.
Այս կարգի սէրեր դեռ չհաշակած,
Սիրաս գրեթէ է թմրած թոռած...
Չեմ ուզեր նաեւ երգել բնութիւն,
Լեռներ ու ձորեր, դաշտերը ծաղկուն.
Ո՛չ ծով, ո՛չ երկինք, ո՛չ լոյս, ո՛չ լու-
սին,
Ո՛չ թռչնոց երգը և ո՛չ ալ գեփիւն,
Ո՛չ անտառ մշկի իր ծառերով բեր-
եւ ոչ կարկաշտի գետերու մեղմիկ,
Ո՛չ ալ դառնուկին մայելը հեղիկ...
Չեմ ուզեր նաեւ երգել այս աշխարհ
Անիծեալ, խաբող, սուտ, գեղիս ու խա-
ւար.

Այսպիսի սէրեր երգելէ շատո՛նց
Չգուած... հրաժեշտ տուած եմ ա-
նոնց... :

Բայց ե՛կ, ո՛ Մուսա, երգենք մի
այլ սէր,
Այս սէր երգելու ստեղծեց դիս Տէր...
Օ՛ն երգենք այն սէր որ է միշտ ան-
խախտ,
Այն սէրն հարապատ, այն սէրն է ան-
յաղթ...

Այն սէրը որ ճիշդ մեր սրտի խորը
Մեր ծնած օրը գետեկեց բաղդը...
Այն սէրը միայն է հաստատ, ուժեղ,
Այն սէրը միայն է արդար, ահեղ...
Այն սիրով մարդիկ կ'ըլլան քաջ հե-
րոս,
Շատեր ալ անով կ'ըլլան մարտիրոս.
Այն սէրը ո՛չ ոք կրնայ նուաճել,
Այն սէրը որ մեղ տուաւ բնութիւն.
Այն սէրն է, Մուսա՛, «Ազգասիրո՞ւ-
թիւն»
Ե՛կ, արդ ինձի հետ «Ազգի սէրն» եր-
գել :

1894 մարտ 15

ԹՕՓԱԼ-ՆԱԼՊԱՆՏ

ՓԱՐԻԶԻ ԿԱՐՈՏ ՀԱՅ ՌԵՍԱՆՈՂ ՆԵՐՔ
ԵՒ ԱԶԳ. ՌԵՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Ազգային վարչութեան Ուսումնա-
կան Խորհուրդը ապրիլ 26/8 մայիսի
նստին մէջ արած հետեւեալ որոշումը
հաղորդած է Կ.պօլսի լրագիրներին.

«Փարիզի Հայ գաղթականութեան
հոգեւոր հովիւ Տ. Կոմիտաս քահանայ
Սպեան ասկից առաջ գրութեամբ մը
յայտնած էր որ փարիզի մէջ Օտտո
Ուսանողներու Խնամատարութեան
Գանձախումբ մը կայ, որ նպատակ
ունի անխտիր ամեն ազգէ և կրօնքէ
կարօտ ուսանողներու անկեղծութիւն
նուիրել, և կառավարիչներ որ Ազգ.
Պատրիարքարանն ալ զիմեով այդ
Գանձախումբին քարտուղար Գ. Բեւ
Մըմբի անոր յանձնարարէ օգնու-
թեան կարօտ Հայ ուսանողները :

Խորհուրդը նկատողութեան առ-
նելով խնդրը, որոշեց զրել քահա-

Հայերն որ Բարեկից հայ մատրան Հո. Գարարձու թեան հետ համախորհուրդ պատրաստէ Բարեկցութեան զարգացման հայ ուսանողներէն ամենէն աւելի աշակցութեան կարօտներուն ցանկը և հաղորդէ խորհրդին, որ ճշդելէ յետոյ Բարեկցութեան ուսանողի վիճակը՝ ըստ այնմ ի պաշտօնէ պիտի յանձնարարէ զանոնք Յանձնարարին հոգածութեանը ։»

ԱՐԲԵՆԻԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

Յիւլիպէ. Ա. Թ. — Աւելորդ կը համարինք այս միջոցին, որ աւելի ստիպողական նիւթեր կան, այդ թարգմանութիւն դնել Արմէնիայի մէջ Revue des Revuesի ընթերցողներին համար հետաքրքրական են այդ տեղեկութիւնները. բայց մեր հայ ընթերցողներին մի նոր բան չեն իմացուններ ։

Սիւլվէն. Ե. Թ. — Ռուսիայի Չարի թագադրութեան հանգէսը, ինչպէս կը տեսնենք Արմէնիայի 78թ թուարկ տասնամյակի լուրերին մէջ, յետաձգուած է ընտանեկան պատճառներով ։

ԹԻԻՐՖԻԱԿԱՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Կ. պօլսի ամերիկեան դեսպան Տ. Ա. Թըրըրը որ Ալեքսանդրիա ուղևորած է, անկէ ալ Կիլիկիա պիտի անցնի, այդ կողմեր դռնուած ամերիկեան հիւպատոսարանները աչքէ անցունելու համար ։

— Կ. պօլսի անգլիական դեսպան Սըր Ֆիլիք Բըրբրի և Լէտի Բըրբրի սուգի մէջ են, որովհետեւ Անգլիայի արտաքին գործերի նախարար Լորտ Գիմպըրի, որի կինը մեռաւ, Սըր Ֆիլիք Բըրբրիի աղագական է ։

— Թիւրք կառավարութիւնը 1000ի չափ Զէյթէկներ, մեծ մասով Այստէն շրջակայքներէն եկած, տեղաւորեր է Եւֆրատի և Սեբաստիայի սահմաններին մէջ ։

— Սուլթանը ականակուռ Օսմանիյէ պատուանշան տուեր է Ռուսիայի Կայսրի եղբորը՝ Միքայէլ Ալեքսանդրովիչ մեծ դքսին, հօրեղբորը՝ Վլադիմիր մեծ դքսին և քեռայրին՝ Ալեքսանդր Միխայլովիչ մեծ դքսին ։ Առաջին կարգի Շէֆազաթ՝ Կայսրի քրոջը Բախմա մեծ դքսուհիին ։

— Թիւրք կառավարութիւնը «Հէյպէթիէմա» (Յորմիտապը) շուքնաւը պատրաստեր է որ Ալմանիա զրկէ, Գիլիկի իրանցի բացման հանդիսին մասնակցելու համար Թիւրքիայի կողմէն ։ Արիֆի փաշա անուն մի նաւագետ հրամանատար նշանակեր է այդ չողենաւի, զերմանացի Քալօ Ֆօն Հօֆէ փաշան ալ իբրեւ թնդաւ յոթնաւոր զօրքերի մարդիչ պաշտօն տալով այդ չողենաւի մէջ որովհետեւ իւլէմանները խորհուրդ տուեր են Սուլթանին թէ օտար երկիր զրկուող մի օսմանտն զրահաւորի հրամանաւ տարութիւնը մի կեալուրի յանձնելը

փաշք չըբեր Թիւրքիային ։ Քալօ Ֆօն Հօֆէ փաշան իր արժանապատուութեան դէմ համարեր է Արիֆի փաշա հրամանատարութեան տակ գտնուելը և ինքիւն առ այժմ մնացեր է այդ վիճակի մէջ ։

— «Բօլիթիյէ Քօրէսթօնէնց» լրագրին կը հեռագրեն թէ Պուլղարներին Լիզարը Ամեն. Եօսէֆ մի իւրեղրագիր տուեր է Սուլթանին, Մակեդոնիայի 5 նոր թեմերի ալ՝ այսինքն Տիպրէի, Մէլնիքի, Մանասթըրի, Սթրումաի և Քոքուսի Առաջնորդներ նշանակելու համար ։ Լիզարըին իմաց տրուեր է որ Սուլթանը յօժար է. բայց երբ գործը կարգադրուելու համար յանձնուեր է Մեծ Եպարքոս Ճէփաթ փաշան, առաջու կերպով հակառակեր և արգելք հանդիսացեր է ։

ԱՐՏԱՍՏԱՆՄԱՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Սերպիայի թագաւորամայր Նաթալի Թագուհին մայիս 10ին շատ փառաւոր մուտք ունեցաւ Պէլկրատի մէջ ։ Թագաւորը, նախարարները և մեծ բազմութիւն իրեն զիմաւորեցին երկաթուղիի կայարանը ։ Նոյն գիշերը լուսավառութիւններ եղան քաղաքին մէջ ։

— Չինաստանի կայսրը յատկապէս իր շնորհակալութիւններ յայտնած է Ռուսիայի, Յրանսի և Ալմանիայի կառավարութիւններին որ իրենց միջամտութեամբ պատճառ եղան Լիւսթիւնի թերակղզին Ճափոնի զրաւումէն ազատելու ։

ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒՄԸ Է ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԻՐԱՄԵԱՅ (1794-1894) ՅՈՐԵԼԻՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Այս պատկեր որ «Հանգէս Ամսօրեայ» իմպրատութիւնը հրատարակած է ներկայ 1894 թուականի Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւորութեան դարադարձը լինելուն առթիւ, մեծ միածալ գիրքով է լուսատիպ (phototypique), որի մեծութիւնն է 50 x 35 սանտիմետր, տպուած 70 x 45 սանտիմետր քարտոնի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով ։ Մէջ տեղը դրուած է հայ լրագրութեան հիմնադրին՝ Տ. Յարութիւն Քէնյի. Շմաւոնեանի պատկերը, և բոլորովին 1894ին հայերէն լեզուով հրատարակուող բոլոր լրագրները իրենց իւր բաղադրանքներու պատկերներով ։

Գինն է 1 ըր. 50 կպլ. կամ 4 Ֆրանկ, ճանապարհածախսով միասին Պարսկաստանի համար 1 ըր. 25 կպլ. կամ 2 Ֆր. եւ 50 սնրմ.

Սոյն առթիւ կը յայտնենք որ լոյս տեսած է նաեւ

Գալէքիսարեան Հ. Գ., Պատմութիւն Հայ լրագրութեան ի սկզբանէ մինչեւ մեր ժամանակը, Հար. Ա. 1794-1860. մէկ լուսատիպ պատկերով ։ Վիէննա Միլիթարիսկայ տպարան 1893:

Գին՝ ճանապարհածախսով՝ ըր. 1 կամ 2 Ֆր. և 50 սանթիմ. ։

Վերոգրեալ պատկերն ու գիրքը ստանալու համար, գիրքի վիէննա Միլիթարիսկայ Պատուարժան Միաբանութեան որ հրատարակած է զանոնք ։

Կարելի է նաեւ ստանալ զանոնք, գիրքով Արմէնիայի իմպրատութեան ։

ՄԱՆՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Հետեւեալ գիրքերը կարելի է ըստանալ Արմէնիայի իմպրատութեան իրենց առջեւ նշանակուած գիներով ։ Մէջ հաշուուած է և զրկելու ֆոստի ծախքը ։

Արժէք կանխիկ վճարուած՝ գիրք չըկողեր ։

Հայկակ Էկինեան, Կակնաք Տեառն, Ն. Երբ. 1890 (Հեղինակին ընտիր մէկ բանաստեղծութիւնն է այս արձակ գրուած) ։ 30 սնթմ.

Հ. Կղեմէս Վ. Սիպիլեան, Դասաւորութիւն Ռուսիայի զորքին (Մէկ լուսնակարտիպ պատկերով, վեց վիմատիպ տախտակօք — 79 պատկեր —, և 53 պատկերօք ի բնագրին, որոց մէջ կան բազմաթիւ հրատարակեալներ, Մեծ 8՝ երես ԺՂ+88+32) Վիէննա 1892 ։ Գին 7 Ֆրանք.

ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Մ. Փորթուգալեանի հրատարակած գիրքերին վրայ ժամանակը զեղչ կը լինի Պարսկաստանի Հայերին հաւատարմութիւնը կը զրկուի փակագծի մէջ նշանակուած գիներով ։

Ա. ՀԱՅ ԳԻՐԵԱԶՆՈՒԷՐ ՄԸ (Սպառած) ։

Բ. ՀԱՅ ԳԻՐԵԱԶՆՈՒԷՐ ։

Գ. ՍԱՂՄՈՒ ԻՍՐԱԵԼԻ ։

Դ. ԱԶՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՅ ԵՒ

Զ. ԳԱՄԱՐՔԱԹԻՍ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹՅՈՒՅՄԱՐԱՆ յետ այբուբենի աւարտելուն (Մեծանուն հայ բանաստեղծին վերջեւ գրած ազատաշունչ ընտիր ուսանողներէն 3ը՝ առանձին տետրակով հրատարակուած են) ։ 50 հատը 2 Ֆր. և 50 սանթիմ, հատը (5 սնթմ.) 10 սանթիմ. ։

Է. ԼԵՆԶԻ ՕՐԵՆՔԸ ՅԱԶԱԼԱՅՈՒՅՏԱՆՈՒՄ. (Սպառած)

Ը. ԹԻՐԵԲԻԱԿԱՆ ՀԱՅԵՐԵՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴԱՅԵՐԵՆ (Թիւրքիայի Հայերին և իրենց գրած ազգերի վրայ վիճակագրական և ցեղագրական ամփոփ և հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պարունակէ ։ Թիւրքացի պատմիչի մէջ ըր. նախդ ալ և այլ ազգերէ բնակիչներ թուին բաղադրանք մէկ ցուցակ ալ կցուած է տետրակին վերջը) ։ Գին 50 սանթիմ (35 սանթիմ) ։

Թ. ԱՐՄԵՆԻԱԿԱՆ ՅՈՐԵԼԵՐ (Արմէնիայի տարբերակի թիւերը այժմ բոլորովին սպառած և միւրեւնի ժամանակ շատերի հետաքրքրութեան առարկայ

դարձած լինելով, այդ շրջանէ էջ Մ Փորթուգալեանի գրած առաջնորդ. ոչ յօդուածներէն գէշ 30ի չափ ամփոփուած են Յուդարարի մէջ որ ութնաւոր գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ) ։ (1 Ֆրանք) ։ 1 Ֆր. 40 սանթիմ

Ժ. ՎՐԷԺ (Պուլկարիայի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Պուլկարներն ինչպիսի միջոցներով գիւղացիներէն իրենց վրէժ լուծելու համար) ։ (15 սնթիմ) ։ 20 սնթմ.

ԺԱ. ԹՈՒՄԱՅ ԲՈՅԱՐԻՍ (Յունաստանի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յուններն ինչպիսի միջոցներով գիւղացիներէն իրենց վրէժ լուծելու համար) ։ (0,15 սանթիմ) ։ 20 սանթիմ.

ԺԲ

ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ ԳՐԱԾ ՈՏԱՆԱԻՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայեր. նասիրական ոտանաւորներէ մի քանին ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իբրեւ նմոյշներ զանազան քաղաքների մէջ և զանազան տպագրութիւնները տակ իւրերեքին գրած ոտանաւորներին որոնք ժամանակին հրատարակուած չէ լինելով կորսուած են այժմ ։ Այն մի քանի ոտանաւորներ որոնք իբրեւ նմոյշ ամփոփուած են այս տետրակի մէջ, ցիր և ցան կը գտնուին Կ. Պօլսա տեղադրուած ազգային երգարաններին մէջ՝ որոց վերադառնալու տպագրութիւնն վաղուց արդէն արգիւրուած է, և Ասիա և Արմէնիայ լրագրներին մէջ ։ Նմոյշներէ մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տըրուած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներ ինչ տպագրութիւնների տակ ներշնչուելով գրուած են ։ Գին (10 սանթիմ) 15 սանթիմ.

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՆՆՈՒԱՄ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՐԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը ներկայացունէ ընտանեկան ախուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր ապականուած վարքուբարքով որչափ չարքաների պատճառ դարձած է և վերջ ի վերջ ինք ալ իւր որդու ձեռքով սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ ։ Գին 1 Ֆրանք, (75 սանթիմ) ։

ՏԵՐԵՆ — ԻՄՔԱԴԻՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Le Gérant : François CARRIERE
ՄԱՐՍԵԻԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Marseille, 1. — Imprimerie et Papeterie du Midi,
Allées de Meilhan, 44.